כא: כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

עין משפט נר מצוה

נד א ממ״ פ״ב מהל׳ מעשה מקדש הלכה יג:

נה ב ממ״ שם הלכה יח:

תורה אור השלם

ו. וְרָחֲצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות מ, לא

מוסף רש״י

אי הכי למחר אינו צריך לקדש למימרא דלמתירין מיחזי היינו דרב חסדא. אי הכי (לגיכא) דרבי אמרה כתנאי וקאמר למחר אין צריך לקדש, אלמעוטינן ביה מרתי, הנא דמודה רבי דמקדיש הנאבר ועד לפרה לא פסלה ליה, ועוד אלמעוטינן דמיום שיצאו מן הכיור בגילה לא פסלן הגילה להיות ראויין לקדש מהן לעבודת מתירין, א״כ היינו דרב חסדא, והא דאמר ר׳ יוחנן לעיל אדרב חסדא נור שקבעו שוב אין מעלהו המפקיר לה מיום גזירת שיקוע (א״ה) (ואין) משקע ליה כבירין, ימא וכן אמר ר׳ יוחנן בר׳ חסדא (כריתות) **גבינו ברוך.** נגיני המכרין (יומא כ:) **כל כיור שאין בו.** שאין מחזיק מים כשיעור אלבעא קידושין: **ארבעה כהנים ובו׳.** משה ואהרן תרין, וכמו תרין, אף משה כהן היה בו׳ ימי המילואים, ואע״ג דלא כהני בנא אחת מיהו קרא לבני מידרש (לעיל יט:) יוסי מ׳ המילואים הוצאו מלא לבוהה, ותרגומו ומקדשין מייתי, בו ביום קידש משה עמהם (שמות מ, לא):

שיטה מקובצת

איכא בינייהו גזירת שיקוע. לכאורה משמע הכי״פ דלעולם ר״י סבר כר׳ חייא בר יוסף דלמתירין (במתירין) כי אלא דר״ל מחמיר וגזר (שלא) לבעלותו אף לאחרים בגילה שאם יבכה לאחור (ולשקוע) (ולשקעו) לאחר ומתלא עמוד המזבח פסלו לאחר אף לאחרים ריבולו קדשים לבית הפסולן, אבל אי הבלו בדמעה אי אלא שקעו בשקיעת החמה מקדש הימנו לעבודת הלילה, אבל ר׳ חייא בר יוסף לא גזר כלל, ומ״מ היה מעלהו שפיר לתרומת הדשן ולא מיתיבו אם יבכה לאחור (ולשקעו) (ולשקעו) כיון (שהחם) (שהוא) מחילת עבודת היום ומפלוהו משוקע ומכוון לפסולו, לא אחי לאפשר. וקשה לאורי דהאלף לאחר כר׳ חייא בר יוסף לאחור ולשקע כדפי׳, ולהכי נקט אין מעלהו ולא לשנא דפסול דלא אחר רק לבעלותו אלא יגרם לזה לפסול ומצוה לזומרם בשאר קדשים אבל לעולם אם העלם ושוקעם בעמוד המזבח לא מיפסלי אף למתירין. וא״מ קשה תמה דכל זה אחר מן הספר שבא לשנות הפי׳ דאין מעלהו לעבודת היום כמו שהיה סובר המקשה, ועוד מיהו הי ליה למיפרך היינו דרב חסדא, ועוד מהתקשה לקמן אי הכי היינו דרב חסדא אבבל דעד הנאבר לא אמיק אדעתיה דהיינו (ד״ה) חסדא, ועוד מאי אחיק לאחר היינו אינה בגילה בגזירת שיקוע ואבל הרבה אינה בגילה בגזירת שיקוע ר״ל מתירין כאחרים ור״מ כאחרים ומתירין כמתירין. ועי״ק לבל הפירושים מאי שבא הנא דנרסי׳ בגזירת שיקוע ולקמן נרסי׳ מלות שיקוע, והכל אחד הוא. לכך נראה כפי׳ הראשון דאינו מעלהו לעבודת היום אלא יפסול לאחרים לר״י ר״מ דמתירין כמתירין, אלא דמיקרי הוא על ר״מ בגזירת שיקוע פי׳ כיון דלמתירין אסור להעלותו אבל בגילה שאם היה מעלהו אבל לאחרים, לאחר נפיק מיניה דכיון דעשה דעמוד המזבח דעשה קדיש לאחרים אחי לאחרים אחי משוקע בעמוד המזבח ולאחר שעמוד המזבח ולאחר דעמוד המזבח היה כל הגילה וחזי אף למתירין. (ונפיק) מיניה מוכרחת, לכך אינו מעלהו אבל. והבאתי ראיה דמוכח ספיר ממילתיה מדקתני שוב אינו מעלהו לאחרים ליה למתירין כמתירין ומהאי טעמא נפיק מיניה מוכרחת, דאי סברת ליה (לאחרים), למתירין כאחרים אחר מוכרח נפיק. אבל דאי דאיתיבר אם הבעלותו בגילה דקבלו לאחרים מהני הקדוש. גם הבאתי ראיה נמי דאי דנקט לשון גזירת כיון דמשום שאם יבא לידי מוכרח הוא. ד״מ דהשעם (הוא) שאם היה מעלהו לאחר לאחר שיקוע שיקדשו לאחרים אחי לקדוש אף למתירין משום לאחרי כשם שיקוע עמוד המזבח מועיל לאחרים אע״ג דפסולו ליה עמוד המזבח פוסל בו ושוב לא (מיפסלן) כלומר מאחר שקבעו. כמו כן כשקיעו בשקיעת החמה דפוסל למתירין שוב לא הפסל בגילה אף כי הבעלותו בגילה. אבל פתח המגלגלים שיקוע מו ליכא למיגזר. ואפי׳ פי׳ לא נחיתא דאין יעשו בזה. שיבעו שקיעת החמה נופיה אינו אלא משום פסול גילה וכ״ש דפסול גילה נופיה פוסלן למתירין וא״ל יעשו כלל בזה. אלא ודאי הבעות כדפי׳ שלא יאמרו דכל הגילה היה משיקע

מסורת הש״ס

א) לעיל כ. ופס״ן. **ב)** רש״ק. **ג)** תמיד כמ. **ד)** [ויומא כ:] תמיד ל:. **ה)** [לעיל יט:]. **ו)** ירושלמי יומא פ״ד סוף ה״ה.

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ואמאי רבי יוחנן כו׳ דלאחר שמעלהו לקדש לתרומת הדשן לא צריך: **(ב)** ד״ה איכא בינייהו כו׳ והייני דקאמר כיור שקבו:

שינויי נוסחאות

א) למחר אין צריך לקדש למימרא וכו׳ כל״ל [הגה׳ וקיד׳], וכעי״ז בתל״ש הגה״ה. וע״ד ש״מ וטה״ק, והגה״ל ל״ת תיבת אמאי בגמ׳ ובכ״ש: **ב)** למימרא וכו׳ חזי לפיה״ר ל״ל ליה [מלא״ר]. אבל בגיס׳ ס״ר אל רש״י [בסבית ס״ש] גרס ליה: **ג)** דלמתירין נמי מיחזא [שה״ר]: **ד)** ל״ל דמשקע [שמה״ר]. וקקלא בת״ר גר׳ מפיק ליה. ועי׳ תד״ה אי: **ה)** ל״ל אבי [שמה״ר]: **ו)** דבהעלאתי [שה״ר]: **ז)** ל״ל לן [שה״ר]: **ח)** ס״ק ולא אמר לאחר תרומת הדשן חוזר ומשקעו [שה״ר]: **ט)** חש ליתיבי וחזור ומשקעו דקסבר כו׳ [שה״ר]: **י)** דרבי דחייש לגזירת שיקוע והכא לא אמר דנשקעיה דהבא ליכא למימר דטעמא דמודה רבי בו׳ [שה״ר]: **יא)** ל״ל שיקוע [שה״ר]: **יב)** מקדש אמאי אין כל״ל [ה״ר]. ור׳ אות ג׳ מ״ש מסס הגה״ל: **יג)** בתמיה אמאי הד״ל [שמה״ר וצ״ק]: **יד)** ל״ל לקדיש [הא״ר]: **טו)** צריך לקדש למחר [שה״ר]: **טז)** דאוקמה [שה״ר]: **יז)** תיבת ליה נמחק [הגה״ר]: **יח)** דמשקע ליה [שה״ר]: **יט)** הכהנים בעזרה וניתר כל״ל [צ״ק]: **כ)** והא הוה [שה״ר]: **כא)** ל״ל שבשימצאורו [שה״ר]: **כב)** גזר להשהותו בשיקוע דשקיעת החמה משום שיקוע שאנו צריכין בו׳ כל״ל [צ״ק ותשה״ר]: **כג)** גזר ופריך והא״ר [צ״ק]: **כד)** גי׳ ל״ק כדבי דאיכא דס״ל דלראב״ש לא פסלה ליגה בגילה [בח]: **כה)** ל״ל בהאי [שה״ר]: **כו)** ל״ל ומורידו [שה״ר]: **כז)** הייני דקמשני משקע ליה בגילגלא והקול בו׳ כל״ל [צ״ק וה״ר]: **כח)** בחומרתיה בגילגלא ואף השיקוע הוה בדי בו׳ כל״ל [צ״ק]. וע׳ מ״ש: **כט)** ע׳ מהר״ם ש״ק: **ל)** ועיד קשה דליפרוך בו׳ ועוד מדפריך בסמוך מכח בו׳ [ראה״ר]: **לא)** ע׳ נאות שלפנ״ז. ועי׳ רש״ק חסדא ובסמוך פריך בו׳. ועי׳ בטוה״ק ביאור מלוק הגיהגאות: **לב)** ל״ל ליגה [שה״ר]: **לג)** קנוס זה נראה חסר בתחילתו ול״ע:

שיטה מקובצת (המשך)

דלא חזי לאעלאה שהיתה בגילה ויכסיה אף למתירין, והייני דקאמר אינו מעלהו לעבודת היום דהייני מתירין אבל לעבודת הגילה אם עבר והעלהו כל״ל כר׳ יוסף בר׳ ולאחרים. ותמיהא הדשן איכא למימר דמכשת לה בכסוי עפרא [הגה״ר]. בשלמא ראב״ש דאמר אינו כסוף המקסת: **אי״א** ראבי דסיקים בו׳. עי׳ בהשמטות כסוף המקסת. דמבלבל ליה בו׳. עי׳ בהשמטות כסוף המקסת: **אי** הכי לבחר אינו מקדש בו׳. עי׳ בהשמטות כסוף המקסת: תי״ל דבבבא דלבתרייתי נבי מיהא חזי דיינו דרב חבבא **איכא** בינייהו בצנת שיקוע. כלומר נמי דלא ליה לר״ש גזירת שיקוע כדפי׳ מ״מ אית ליה מלות שיקוע שמעלה להשהותו בשיקוע כל הגילה עד זמן תרומת הדשן, ולכך חבדא אית ליה מלות שיקוע. ולכאורה נראה דלרב חבדא לא היה משקע כלל [עד] לאחר תרומת הדשן, אבל מקקמר ר״ל דין שקעו בשקיעת החמה כדר פשוט הוא לכו״ע. לכן נראה דר״ח מודה לדברן לשקע בשקיעת החמה מ״מ מעלהו בגילה לאחרים ופדרים יאין צריך להשהותו בשיקוע עד תרומת הדשן, וכ״ל ולאחר לכם אחי שיקוע דשקיעת החמה דין למתירין כאחרים, ר״ל דבל מה שיש אלא לא להעלותו אבל עמוד המזבח, יבאה פליגי דרב חבדא סבר דדי לי בשיקוע של שקיעת החמה כדי לחזיק משיקוע של עמוד המזבח ור״י סבר דלא חזיק משיקוע של עמוד המזבח אם לא יהיו מוכלא משוקע בשעת תרומת הדשן ולכך נמי קבעו אותו שיקוע בשקיעת החמה שהיא שעה מסוימת ולא קבעוהו מתי הגילה אי בשלשים הגילה דלמתא אחי בגמרא ולא יחזור לשקע כלל גם בשיקוע (עמוד המזבח לאחר) תרומת הדשן. והא דקאמר איכא בינייהו מלות שיקוע ר״ל איכא בינייהו אם מלות להשהותו משוקע כל הגילה עד תרומת הדשן: **לא** דשמקע ליה. פ״ה: משום דיש לה מעלה. אבל אם הגילה שיהא נראה לקדש כדי לקדש דיהן. אלא ודאי היה משקע כדי להשמיע קול. סלוק מעמדתה דמי כיור [מהרש״ל]:

איכא בינייהו גזירת שיקוע. כלומר הא דאוקים אין מעלהו דרבי יוחנן משום פסול עבודת יום לא כדקס״ד שיהא הגילה פוסלו לעבודת היום כרבי מאיר אלא שמא לא יחזור וישקענו ונמצא עמוד המזבח פוסלו לעבודת מחר ולעולם (אם שקעו קודם עמוד המזבח כשר) והיינו דלא נקט רבי יוחנן ליגרם דפסולה אלא לשון איסור העלאה אלא יגרמו להן ליפסל דכיון דקדש להו בכלי שרת מצוה לשמרן כשאר קדשים ומיהו בהעלאה לא מיפסל ולקמן פריך היינו דרב חסדא דאמר בגילה לא פסל אלא עמוד המזבח פוסל ורבי מאיר אית לה אסר ליה להעלותו משום גזירת שיקוע אלא דבהעלותו [ב] נפסל מיד לעבודת מחיר הלכך נקט לשון נפסלין: **ואמאי רבי יוחנן כו׳.** אלמא (א) אמר שמעלהו לקדש לתרומת הדשן ולא הצריך לחזור ולשקעו ובשלמא העלאתו לא קשיא לן דלא סגי בלאו קידוש זה שזכה לפיים של תרומת הדשן ולגזירת שיקוע ליכא למיחש דכיון שמצאו משוקע והעלהו ועכשיו הגיע הזמן הסמוך לפסולו לא פסע ביה והדר משקע ליה ולא דמי למעלהו בגילה שמניחו לקדש בו כהנים הבאים תמיד להקטיר ואתי למיפסע ביה אלא הא קשיא לך [ג] דלא אייתי בה רבי יוחנן במלות שיקוע [ד] וימא דנשקעיה: **בשלמא לרבא דמוקי.** לעיל [כ.] הא מילתא דר׳ יוחנן אליבא דרבי אלעזר דאמר אין ליה מועלת בקידוש איכא למימר דמשום הכי לא פסלו דקסבר רבי אלעזר דבמי כיור גופייהו נמי לא פסלה ליה: **הא.** דאמר ר׳ יוחנן לעיל אין מעלהו: **כרבי.** דאמרה דאמר ליה מועלת בקידוש וכל שכן במי כיור: **אלא לאביי דאוקים.** לעיל דרבי קשיא דרבי אלעזר לעיל א״ר יוחנן אליבא דרבי [ו] לגזירת שיקוע חייס והכא נמי נשקעיה והכא ליכא למימלי טעמא במודה רבי דמקרות הנבר עד לפרה לא פסלה ליה דבשלמא גבי קידוש דפסול ליה דידיה דרבנן שהרי אין המים בעולם הוא דאיכא למימר הכי אבל מי כיור דהוו קמן וקדושת כלי בעליהם ולינה דידהו דאורייתא עמוד המזבח הוא דגרים ליה: **מאי שנא התם דמשקע ליה.** כלומר מאי שנא גבי אין מעלהו דתם לגזירת שיקועו [ז] ומ״ש כו׳: **דמסלק ליה והדר משקע ליה.** לאחר קידוש תרומת הדשן ורבי יוחנן הוא דלא אייתי בתקנת מי כיור אלא בהלכות קידוש לאסמוטינן דמודי רבי מקרות הנבר עד לפרה לא פסלה ליגה: הכי גרסי׳ **אי הכי למחר אינו מקדש [ח] אין צריך לקדש היינו דרב חסדא כו׳.** אי הכי דלר׳ יוחנן אוקמא דלילה לא פסל ולמחר אינו מקדש בתמיה [ט]: **אמאי.** א״ר יוחנן משמיה דאליפא מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש דשמעי׳ מיניה דמשום דלא שיקעו בערב קא פסל להו קידוש [י] מחר: ומשני **אין צריך לקדש.** קאמר דכיון שקידש לעבודת לילה אין צריך [יא] ואשמעי׳ דאין ליגה מועלת בקידוש וכדרבי אלעזר: **היינו דרב חסדא.** דאמרת דאוקמא [יב] אין מעלהו דר׳ יוחנן משום פסול עמוד המזבח אבל לילה לא פסל היינו דרב חסדא: **איכא בינייהו מלות שיקוע.** יומתן מלות שיקוע מבערב כדי שימלאנו משוקע בקידוש תרומת הדשן ויהא מזכר לחזור ולשקעו והיינו דקאמר [כ] כיון שקעו אלמא מבערב הוא משקע ליה ולרב חסדא לא המתינו בו כל כך ואין מלות שיקועו אלא סמוך לזמן פסולו קודם עמוד המזבח: **לא היו רואין אותו כו׳.** [במי שזכה] בתרומת הדשן קמיירי במסכת תמיד כשהיה נכנס לעזרה לקדש ידיו ורגליו לא היה מכניס בידו לא גר ולא אבוקה אלא מהלך לאור המערכה ולא היו רואין אותו אחיו [הכהנים] שהיו בבית מוקד עד שמועין כו׳: **והן אומרים הגיע.** לכיור מזרזין את עצמן להיות נכנסים להעלות אפר לתפוח לאחר שירד זה מן המזבח כדתנן לעיל [כ.] גבי ראוהו אחיו הכהנים שירד: **מאי לאו.** הא שמיעת קול הענ דקתני דסליק ליה לכיור מן הבור אלמא משוקע הוה וקשיא ליה [ח] לרב חסדא דאמר לא משקע ליה עד לפרה: **השתא: מי משמע קליה.** הלא אין מוכני צריך לשוקעו אלא להעלותו אבל שיקועו אלא גדול הוא מאליו: ומשני **דמשקע ליה בגלגלא.** כי היכי דלשתמע קליה ושמעו הכהנים [ט] הכהנים בעיר ואיתו לפיים דתנן במסכת תמיד (פרק ג מ״ח) מיריחו היו שומעין את קול הענ שעשה כו׳: **כאומרסיה.** גלגלא: **והא [י] גביני כרוז.** שהיה מכריז עמדו הכהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם ושראל למעמדכם: **גביני.** אם הלוים: **כי [יא] פרי היכלי הוו עבדי.** שהי היכלות עושין לדבר: **כל הכלים מקדשים.** מיום שנתקדשו בהן לקדש את הכלים ובן

מסורת הש״ס

ח) [לעיל כ. ופס״ן], **ט)** [ויומא כ:] תמיד ל:. **י)** [לעיל יט:]. **יא)** ירושלמי יומא פ״ד סוף ה״ה.

בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא [ח] שיעורא [ט] גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: **נקודה** [כ] **בפוכו.** קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקצתו לחוץ ויונק מימי הכיור ומוציא [מ] אבל בחפיה נפשיה בעינן שיעור ארבעה כהנים: **והא ממנו אמר רחמנא.** פי' בקונטרס דאמתני' (פריך) דאמר כל כלי שרת דאיין לקדש פריך וקשה תיקשה ליה מתניתין [דיומא] (דף מג.): דקתני דכהן גדול מקדש בקיתון של זהב ונראה דקאי אהא דשני בקודח מתוכו [ופריך] והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יהא כמוהו שיהא בו כשיעור: **קודח מתוכו.** פי' שנוטל ממימיו בכלי קטן וכשירה לקדש כיון דבאין מכלי גדול וכה"ג לקמן אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטים וצנוריות דמהכשירות [בא] דמקוה אתו ובקונטרס לא פירש כן: **ק"ו מכנו.** משמע שיש לו תוך ועשוי כמין תיבה פרוצה למעלה והכיור יושב עליו ורבי' [בב] פי' כעין יורה כפייה על פיה ונפתחו שוליה:

לרביעית אינו משלים. פי' בקונטרס לרביעית לנטילת ידים וקשה [בג] תימה והיה נראה לפרש לרביעית היינו להטביל מחטין וצנוריות דבהכי מיירי בסוף שמעתא ומיהו נראה כפירוש הקונט' דבימי ר"ל כבר בטלו רביעית דמקוה כדמוכח בגזיר בפרק אלפה מיניס (דף לח.): **למעוטי טיט הנדוק.** אע"ג דמשלים למי מקוה אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא דסוכה (דף יט.) גבי חוור מלטרף ואין ישיגים תחתיו ופריך מי איכא מידי דאיהו לא חזי ומלטרף וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים כדתנן במסכת מקואות פ"ז [ד] אלו מעלין ולא פוסלין מי [בד] השלג והברד וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה מקוה אלא מטיט הנדוק לא עלתה לו טבילה לדפירושו אין זה יוכיח דטיט הנדוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי [לחויר] דאין ישיגים תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים לפיכך נראה [דטיט הנדוק נמי] אפי' בשעה שמלטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקואות פ"ב (מ"י) מקוה שיש בו מ' סאה [בה] וטיט אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט [בו] ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים נפין על גביו ואם היו המים מגיעין אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאיליו בתוכו [בז] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אצל אליעזר [בח דילמא] אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד [בח] בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט.) דאמר יוקים [דכשהטיט מגיע ג' מלטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]:

אפילו לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באפסקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' [בט] מקוה והא דקאמר הכא אי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם ערוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה [ט]:

נתן סאה כשר. במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.): אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [כשר דראשון ראשון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור [ל] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא אקי ומיהו בתורת כהנים תניא [מ] [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים וק"ו למי כיור מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו לא (לקדוש) דקדיש וקדישי מעליותא היא והא תנא רבי [נ] שמואל [נא] מים שאין להם שם לווי אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט [נב] ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים נפין על גביו ואם היו המים מגיעין אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאיליו בתוכו [נב] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אצל אליעזר [נג דילמא] אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד [נד] בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט.) דאמר יוקים [דכשהטיט מגיע ג' מלטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]:

אפילו לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באפסקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' [נב] מקוה והא דקאמר הכא אי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם ערוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה [נ]:

נתן סאה כשר. במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.): אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [כשר דראשון ראשון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור [ל] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא אקי ומיהו בתורת כהנים תניא [מ] [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים] [נא] יכול שאני מרבה אף מי תותין תלמוד לומר מים מים שאין להם שם שם לווי [נב] יכול

מסורת הש"ס

ח) ת"כ ויקרא נדבה פרש' י ה"ז, **ט)** ירושי' ברכות פ"ז ה"א, סוכה פ"א הי"א, **ג)** [נסוכה יט: וכן כרים פ"ז דמקואות פי' הגרוק כרי"ס, וכן בפי' הרמב"ם והרב מברטנורא והתוי"ט גרסו כולם וכן פרש"י בסוכה יט: הגרוק שראה לסוריקו מכלי אל כלי כו', ועי"ק בפרש"י דהכא ד"ה נדוק], **ד)** יומא פב: מקואות פ"ז מ"ב, ירושי' תרומות פ"ה ה"ב, **ה)** [מו"כ] נדבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ד, צו פ"ז ה"ג, וע' לקמן צו:, **ו)** תו"כ שמיני פרש' ח ה"א, **ז)** חולין קו., **ח)** מ"א, **ט)** וע"ע תו' סוכה יט: ד"ה טיט, **י)** [בת"כ שלפנינו לא נמצא עדיין], **כ)** [ע' בר"ש ריש פי"ד דנגעים ד"ה מים מיים כו' ושמא אחר מתניא כו' ע"ש שגם הת"כ שהעתיק בזה"ל מים מיים ולא מלומים ולא פוסרים ולא המכזבים כו' לא נמצא עדיין בת"כ שלפנינו]. אבל הנצי"ב ז"ל ציין דנמצא בת"כ פ' שמיני פ"ח ה"א לענין הכשר אוכלין לקבל טומאה:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות ל, יט

2. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ, לב

3. וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרִחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם:
שמות ל, יח

4. וְהַקָּרֵב וְהַכְּרָעִים יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

שינויי נוסחאות

א) בר אהבה (ש"מ): **ב)** ל"ל מתוכו (הג' הב"ח ברש"י). וכ"ה בכתה"י וכרש"י כי"י ובתוס': **ג)** ממנו כתיב (שמכ"י. וכ"ה ברש"י): **ד)** בכי"ל הנרוק, וכן בשמכ"י, וכן הגיה יעב"ץ גם ברש"י ותוס', ועי' מסה"ש: **ה)** בכי"ל אם הכי: **ו)** דלא בעינן מים חיים והתניא (כי"צ), ועי' רש"י. וכן בהמשך גי' כי"ל לאו דבעינן מים חיים: **ז)** ל"ל **דבי** (ש"מ והגרי"ב). ולכ"ל בתוס': **ח)** כ"ל דבעינן (גליון. וש"מ): **ט)** ל"ל ומוציא ואותו כלי אינו צריך להחזיק רביעית אבל בכיור עצמו בעינן שיעור כו' (גליון. וכעי"ז בש"מ): **י)** לקדש **דהא** ממנו כתיב דמשמע דוקא ממש מן הכיור (ע"פ ש"מ וב"ש): **יא)** למאי דפירש בהדיא דמייה דלא פריש לא (כי"ר): **יב)** הקשתיו נמקק (ש"מ): **יג)** נדוק רך שראוי כל"ל (ש"מ, וע' אות ל' ומסקנ"ש אות ג: **יד)** שלא נפסלו משתיית בהמה ולא נעשה בהם מלאכה כשרים לידים, דהכי תנן התם ומייתי לה בפ' כל הבשר מים שנפסלו משתית בהמה כו' (ש"מ): **טו)** ל"ל נדוק, וכן בתוס' (שמכ"י): **טז)** ל"ל הנך (שמכ"י): **יז)** היתה רביעית מים כו' הללו לתוכן כו' ונטל כנגדה כו' כל"ל לתוכן כו' ונטל כנגדה כו' (שמכ"י): **יח)** לתוכו **או למלאות** כל"ל (ש"מ): **יט)** נינהו בתמיה (ש"מ): **כ)** דכור זה מקומו אחר ד"ה קודח (מהר"ם ש"ף): **כא)** דמהכשירא (ש"מ): **כב)** ורש"י פי' בחומש כל"ל (ש"מ): **כג)** וקצת היה נר' לפרש כל"ל (ש"מ ובה"ז). ועי' ל"ק ופ"מ שמבאריס גילסתנו: **כד)** מיכא מי ממקק (רש"ש. וכ"ה במשניות): **כה)** סאה מים וטיט (ש"מ. וכ"ה במשניות): **כו)** ל"ל במים ובטיט (רש"ש. וכ"ה במשניות): **כז)** בתוכו נמקק (ש"מ. וכ"ה במשניות): **כח)** ל"ל הנכנס (שם): **כט)** ואפילו מקוה נמקק, ול"ל **דהא** מקוה נינהו (רא"ם): **ל)** ל"ל **טבילה** (ש"מ): **לא)** אולי ל"ל **ליכא**:

שיטה מקובצת

בקודח מתוכו. לשון הר"פ, פרש"י שנוקב כיור נקב מגדו ומדבקין שם כלי אחר קטן שמקלח מים לקדשו. ולא נהירא דפשיטא דהוי כמו כיור גופיה, ומאי פריך ממנו אמר רחמנא. לכן נראה שנוטל אותו בכלי קטן ונותן אותו תוך הכיור ונוטל מימיו ומקדש בו, וכה"ג דאמרינן בפרק כיון דמכלי גדול קא אתי וכה"ג בר' [ככתוב בתוד"ס קודחן]: **אלא** למעוטי יבחושין ארוטין. פי' קוטיא היא. ותירוצא דקוטיא זו מיתכלא לקמיה אמר רב פפא למעוטי נמן סאה וכו' וקי"ל: בל שתחילת ברייתו מן המים ממטבילין בו. וא"ת והלא שלג וברד משלימין למקוה אבל בעייניהו לא, וי"ל דשלג וברד אין תמלאנו מן המים הילכך לא מהני כהו בעייניהו. וברד הייט גרגילא ולא גרגילא (תוד"א) **ד' בחומש** בעין יורה בפויה על פיה. גליון, ולא נראה שיטת הקונטרס. ולא נהירא, חדא דדוחק למחוק כל הספרים דגרסי אי הכי, ועוד מנ"ל דפליגי זקני דרום כגון לענין ריפוי דטומאת שרץ בצבור, כל זה מבחוץ, ועוד דמה הוא הסברא לומר דמעוך שמרלה בצבור מרלה נמי ביחוד בלא טעם הסברא, ולהדרכה י"ל מדגלי קרא בצבור ש"מ דליחיד [אינו] מרלה כלל אף דיעבד. לכך נראה לר"ת לומר דכי אמתרלה לצבור מבמעודנו ואפי' בטומאה, לא שנא טומאת מת לא שנא טומאת שרץ, והא דקאמר לא שנו כו' לא קאי טומאת מת [מכפריס] אלא ה"ק מתוך שמרלה בצבור כ"כ ריפוי גדול שהקרבן נאכל בטומאה כגון בפסח, מרלה ביחוד לענין הכן שנשמש בטומאת מת, והילכך לענין טומאת מת שייך זה מתוך כדפי' דגבי פסח

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלכה יא בהשגה וסמג עשין קעה:
נז ב ג מיי' שם הלכה י:
נח ד מיי' שם הלכה י"ב:
נט ה פי"א מהלכות מקואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלי"ב ומיי' פ"ח מהל' מקואות הל"ט סמג עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח מיי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף לג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט מיי' פ"ז שם הלכה ו:
סב י כ מיי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד:
סג ל מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בין וכו' לגבי נטילת: **(ב)** ד"ה בקודח מתוכו כל"ל וכן בגמרא:

מוסף רש"י

אלא ממנו למעוטי כלי חול. דהמלו ממנו כתיב, וכי אימרינן שאר כלים לקמן דומיא דדיה אימרינן (לעיל ב:) **טיט הנדוק.** שראוי לחריקו מכלי אל כלי, כגון שהוא רך (סוכה יט:) **נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר.** גבי שאר משקין ומי פירות ומתוך שהמחוק קאי במקום מקואות, ואשמועינן דאע"ג דחזר ונטל ואיכא למימר הא מסר ליה מקוה, שהקפה הוא אין משלימתו שאין ראויה למקוה, אפ"ה כשר דמכי יהבו לגבייה בטל ליה והוו להו מ' ומה טולן ראוין ומי שקל חד סאה פשו מ', אבל איפכא לא דכי נטל סאה כרישא מסר ליה וכי הדר מליה הו"ל מקוה מסר דמשקין הללו אין משלימין את המקוה (יבמות פב.):

שיטה מקובצת (המשך)

דא"כ לא היה יכול לקדש ממנו (תו' מהר"ם): ד"ה אפילו. ריש תיבה מנ"ל האי שיעורא הו'. גליון, ונראה דהתם לגא אייתי אלא לענין הטבלה במים מפלגי. בין קנה יורד ואין קנה יורד ואין קנה יורד ואינך מילוקים דמפרש התם, אבל הכא אייתי אלא לענין בטיט עצמו ובקנה יורד עצמו איכא [ד] לאפלוגי, ולא משכחת ליה אלא בין שוחה ושוחה הפרה לאין שוחה ושוחה (תוד' חיצוניות)

מכאן שייך לענוד הבא

יבול בן נבר במש. תימה מיפוק ליה שהוא זה, וי"ל דאמרא פסול דזרות לא שייך אלא מבני ישראל (ת"א): **מתוך** שמרצה בצבור כו'. וכ"מ בטומאת שרץ מינה מתוך, י"ל דשבני זקני דרום כרוס דאי אמתרלי טומאה בצבור מבמעודנו ואפילו בטומאה דוקא טומאת מת אבל שרץ לא אמתרלי כלל אף בצבור, וטעמייהו [קס"ד] דשמא דכיון דגלי בטומאת בעלים דכי אמתרלי בצבור בטומאת מת דוקא אמתרלי כו', וליפיון מתוס מן המפורש, אך אמרי לא אמיק אלעזר מכפריס [ממתכפריס], וא"כ זקני דרום פליגי בתרתי, חדא בשל דשבני לגא אמתרלי טומאה בצבור כי אם טומאת מת, ועוד מבא דאמרי מתוך שהולרה כו', וכ"מ כיון דאמרי מתוך מה ייפה כח לצור מבימיד כיון דיחיד נמי אמתרלי (אלדרבה מקתבר טפי כיון דגלי קרא בצבור דיש חילוק בין לצור ליחיד), ויש לומר דבפקא מינה דבצבור הולרה אף לכתחילה אבל ביחיד אינו מרלה כי אם בדיעבד. ולא גרסינן אי הכי, דבגלאו הכי הוי מלי למיפכך בגא מתוך לזקני דרום דבשבי דטומאת שרץ לא אמתרי בצבור אף בכהנים (דהוי מלי למיפכך) טומאת שרץ [לילין] בכהנים לכל הפחות, אגא ה"ג טומא שרץ לילין בצבור מק"ו, דנהי דבמעודנו לא אמיר בטומאת שרץ משום דהוי דומיא דשרוטא בצבור, כיון דלוכא מעוות גילף מק"ו, [ומסנין] דודאי איכא מיעוטא דהוי היקש גמור דבמעודנו דדרשינן אפילו בטומאה מיירי בין בטומאת בעלים בין בטומאת כהנים והילכך היקשא הוא לאקשיטנו דומר דמה מתכפריס טמא מת אין [כו'] כדכתיב (במדבר ט, י) אינ כי יהיה טמא לנפש, אף מכפריס טמא מת אין כו'. כך הוא

נר מצוה

נו א מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלכה יא בהשגה וסמג עשין קעה:
נז ב ג מיי' שם הלכה י:
נח ד מיי' שם הלכה י"ב:
נט ה פי"א מהלכות מקואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלי"ב ומיי' פ"ח מהל' מקואות הל"ט סמג עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח מיי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף לג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט מיי' פ"ז שם הלכה ו:
סב י כ מיי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד:
סג ל מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו:

יצאו מי כיור א] שיש להם שם לווי אלא לאו דראויין למי כיור אלמא מים חיים ב] נינהו תנאי היא[א]דאמר ר' יוחנן מי כיור ר' ישמעאל אומר מי מעין הן וחכמים אומרים [א]שאר מימות הן: ערל: מנלן [ג]אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו [1]כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) ומנלן דמחלי עבודה דכתיב [2]בהביאכם (את) בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחלל את ביתי: תנו רבנן בן נכר יכול בן נכר ממש תלמוד לומר ערל לב אם כן מה תלמוד לומר בן נכר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים ואין לי אלא ערל לב ערל בשר מנין תלמוד לומר וערל בשר [ג]וצריכי דאי כתב רחמנא ערל בשר משום דמאים אבל ערל לב דלא מאים אימא לא ואי אשמעינן ערל לב משום דאין לבו לשמים אבל ערל בשר דלבו לשמים אימא לא צריכי: טמא פסול: [ד]אמרו זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בציבור מרצה נמי ביחיד אי הכי טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר מטמא מת מה טמא מת שטעון הזאה שלישי ושביעי מרצה טמא שרץ שאינו טעון הזאה ג' ושביעי אינו דין שמרצה קסברי זקני דרום מכפרין כמתכפרין מה מתכפרין [ב]טמא מת אין טמא שרץ לא אף מכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא מאי קסברי אי קסברי [ה]אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה ציבור עבדי בטומאה אלא קסברי שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמר עולא תקע להו (א) ר"ל ג] לדרומאי וכי איזה כח מרובה כח מכפרין או כח מתכפרין הוי אומר כח מתכפרין ומה במקום [ג]שנטמאו בעלים בשרץ משלחין ד] קרבנותיהן כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שנטמאו בעלים במת [ו)ד]שאין משלחין קרבנותיהן כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה קסברי זקני דרום טמא מת [נמי] משלח קרבנותיו והכתיב [3]איש איש כי יהיה טמא ועשה פסח בחדש השני וגו' למצוה [ז]והא כתיב [4]איש

רש"י

יכול בן נכר ממש. עובד כוכבים: **תלמוד לומר ערל לב.** אינו נפסל אלא מחמת ערלות לבו. אלמא בכהן קאמר: **שנתנכרו מעשיו.** נחשבים לנכרים למקום: **ערל בשר.** והוא לדיק מנין: **טמא פסול.** אמתני' קאי ה] דתנן במתני' טמא מחלל עבודה ועל כרחיך בקרבן יחיד קאמר דאילו קרבן צבור קרב בטומאה: **מתוך שמרצה בצבור.** לכתחילה: **מרצה ביחיד.** דיעבד על ידי שהלין ו] מרצה עליו. והאי דבטומאת מת פשיטא לן דכתיב במועדו [ח] ואפי' בטומאה משמע בין שכהן (נמי) טמא בין שהצבור טמאין ומדגלי בדוכתא אחריתי גבי טומאת בעלים דכי איתשראי טומאה בצבור במת איתשראי דכתיב איש (ב) כי יהיה טמא לנפש ילפינן ז] מינה איש נדחה ואין צבור נדחין [ט] אף גבי כהן המרצה נמי במת איתשראי: **אי הכי ל"ג: טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר.** דמרצה בצבור לכתחילה בק"ו מטומאת מת: **קסברי זקני דרום.** דאמרי מת ח] דווקא: **מכפרין כמתכפרין.** כשהותרה טומאה בצבור שניהם היו במשמע הכהן והצבור דהא ממועדו ט] נפקא לן (פסחים דף עז.) הילכך כהן כליבור מה כשהותרה טומאה אצל רוב צבור שנטמאו טמא מת הותר ולא טמא שרץ י] [אף כשהותר לכהן בקרבן צבור מת הותר ולא שרץ]: **מאי קסברי.** זקני דרום דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אצל רוב צבור ותיתי בקל וחומר: **אי קסברי אין שוחטין וזורקין.** את הפסח על יחיד טמא שרץ יא] ואף ע"ג דיכול לטבול ולאכול לערב ואיכא למ"ד בפסחים (דף ל:) [דס"ל] הכי ויליף לה מאיש איש כי יהיה טמא לנפש ואפילו חל שביעי שלו ערב הפסח במשמע דהוה ליה כטמא שרץ יב]: **אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה צבור עבדי בטומאה.** דאיש ולא ציבור קאמר רחמנא: **אלא סברי** (ג) **לן.** כמ"ד התם שוחטין וזורקין על טמא שרץ הואיל וחזי לאורתא הילכך צבור טמאי שרץ אף הן לא הותר להן ליכנס לעזרה טמאין אלא ישלחו קרבנותיהם לעזרה ויקריבוהו יג] כהנים טהורין ויטבלו ויאכלו לערב דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאילו לא הותרה היו נדחין הילכך טמא מת שאינו מותר לאכול לערב יד] הותר להן אבל טומאת שרץ לא ואין כאן ק"ו שהרי יכולין לעשותו בטהרה: **תקע להו.** [י] לעק להם קול גדול: **איזה כח מרובה.** לדחות את הטומאה: **הוי אומר כח מתכפרין.** כדמפרש ואזיל (ד) שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה כדקאמריתו שוחטין וזורקין על טמא שרץ והכהן המרצה בו אם נטמא בשרץ פסול לו כדמוקמיתו מתני' דקתני טמא פסול בטמא שרץ: **מקום שאם נטמאו בעלים כו'.** יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו [אלא נדחה לפסח שני] כדכתיב איש איש כי יהיה וגו' ואע"ג דכחו מרובה משל כהן אצל שרץ: **כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה.** שהרי כחו רע משל בעלים אצל שרץ ואמאי אמרי זקני דרום מרצה ביחיד מגו דמרצה בצבור: **טמא מת נמי.** יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו פטור מלעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל ממנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבת [ז] ומיהו לכתחילה אמר רחמנא (ה) נדחה לפסח שני ולצבור עבדי בטומאה הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד מתוך שמרצה [בצבור] לכתחילה מרצה ביחיד דיעבד: **והכתיב איש איש וגו' ועשה פסח בחדש השני.** אלמא מידחי: לפי

תוספות

יצאו מי כיור שיש להם שם לווי. הא דאמרינן בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב:) כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה והקפידה עליו זהו שם לווי לא קשיא מידי דכך שמו מי כיור בשעת מתן תורה: [י] **ערל.** מפרש [ו] רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת לער המילה וכריש הערל (יבמות דף ע.) פירשתי [מ]: **משום דאין לבו לשמים.** אפילו שב בשעת עבודה אמרינן בסוף מנחות (דף קט.) דאין קרבנו ריח ניחוח ואע"ג דהשתא לבו לשמים מתחילה לא היה לבו [י] לשמים: **אבל** טמא מת. פירוש קודס שביעי מרצה אפי' בקרבן יחיד על ידי ציץ מתוך שמרצה טו] בלא ציץ והא דאמר [ס] עון הקדשים ולא עון מקדישים מוקמינן להו בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת דשמעתין היינו קודם שביעי שלו אבל בשביעי היינו כמו טמא שרץ דאינו מרצה ביחיד לפי ששוחטין וזורקין עליו וגם אינו מרצה בצבור טמא מת בשביעי [נמי] לפי שיכולין לעשות ע"י שלוחין טהורים ולאורתא מצו אכלי הפסח בטהרה. ברוך: **אי הכי טמא שרץ נמי.** בקונטרס לא גרס אי הכי דאפי' טז] לית לן מתוך שמרצה כו' מצי לאקשויי הך פירכא טמא שרץ לירצי בצבור מקל וחומר מטמא מת ויש ליישב אי הכי דקאמרת מתוך שמרצה וכו' וילפת יחיד בדיעבד מצבור לכתחילה א"כ טמא שרץ נמי לירצי ביחיד דהא מרצה הוא בציבור מק"ו דטמא מת אבל אי לאו מתוך לא הוה קשיא מידי דאמינא דמתני' דפסלה טמא מיירי בין בטמא מת בין בטמא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומצורע מי שטומאה יוצאת מגופו אבל טמא מת ושרץ לא דמרצו ביחיד בדיעבד הואיל ומרצו בצבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טמא שרץ אינו מרצה בציבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טמאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכל שאין היחיד נדחה אין צבור עושין בטומאה אלא שולחין שלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשבילם וא"כ איכא למיפרך מה לטמא מת שכן מרצה בצבור מה שאין כן בטמא שרץ: [הגה"ה]. ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין במת בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בצבור מיירי ברילוי של אכילה בטומאה כלומר מתוך שמרצה רילוי גדול שנאכל בטומאת בעלים במת מרצה נמי ביחיד שימש בטומאת מת אבל טמא שרץ נהי דיש לו רילוי בצבור כגון היכא דנטמאו הכהנים או הסכינים בשרץ [ע] דעבדי בטומאה דבמועדו אמר רחמנא ואפילו בטומאה וכל שביחיד נדחה בצבור עבדי בטומאה מ"מ אין לו רילוי גדול כמו מת ואילו יז] נטמאו צבור בשרץ אין להם לאכול בטומאה כמו שאמר לבסוף ופריך אי הכי טמא שרץ נמי כיון דאמרת דבטומאת מת מרצה ביחיד מטעם דמרצה בצבור דאכלי בטומאת מת א"כ טמא שרץ נמי בקרבן יחיד לירצי מקל וחומר מטמא מת ביחיד ומשני קסברי זקני דרום מכפרין פירוש דיחיד כמתכפרין דטמא מת אין טמא שרץ לא [פ] ואם תאמר ומנ"ל דבמועדו איירי אף בטומאת שרץ אי ממשמעותא דמועדו אם כן אפילו זב ומצורע אי מקל וחומר דמת שטעון שלישי ושביעי מה לטומאת מת שכן איתשראי לאכול בטומאת בעלים תאמר בשרץ דאם נטמאו בעלים בשרץ לא אכלי [ויש לומר דהאי דלא אכלי] לאו משום חומר דשרץ אלא משום דשוחטין וזורקין עליו [ולא] יח] איפטר ליה מפסח וכה"ג במת בשביעי שלו אם היו רוב צבור טמאים בשביעי שיכולים ליטהר לערב לא הוו אכלי בטומאה וקשה לפירוש ר"ת כי היכי דאמר מכפרין כמתכפרין [למעוטי טומאת שרץ דלא לירצי ביחיד] הכי נמי ניחא בציבור יט] ודווקא טמא מת ולא טמא שרץ ואי משום דאתי קל וחומר ומפיק מהיקישא

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פ"ה מהל' ביאת מקדש הל' ג:

סה ב מיי' פ"ד שם הלכה ט והלכה יב:

סו ג ד מיי' פ"ב שם הלכה יב:

תורה אור השלם

1. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה כָּל בֶּן נֵכָר עֶרֶל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְכָל בֶּן נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: יחזקאל מד, ט

2. בַּהֲבִיאֲכֶם בְּנֵי נֵכָר עַרְלֵי לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר לִהְיוֹת בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלְּלוֹ אֶת בֵּיתִי בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת לַחְמִי חֵלֶב וָדָם וַיָּפֵרוּ אֶת בְּרִיתִי אֶל כָּל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם: יחזקאל מד, ז

3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה: בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: במדבר ט, י-יא

4. וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ עַל הַשֶּׂה: שמות יב, ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' תקע להו (ריש לקיש) תא"מ. ונ"ב ס"א ריש גלותא: (ב) רש"י ד"ה מרצה וכו' דכתיב איש איש: (ג) ד"ה אלא סברי להו כמ"ד: (ד) ד"ה הוי אומר כח וכו' ואזיל ומה במקום שנטמאו וכו' שהיחיד טמא: (ה) ד"ה טמא מת וכו' אמר רחמנא יחיד נידחי:

מוסף רש"י

[illegible]

שינויי נוסחאות

[illegible]

מסורת הש"ס

[illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]

לפי אכלו. הרמוי לאכילה תכוסו עליו דהיינו שחיטה: **במכסה.** לשון מנין כמו מכסת ערכך (ויקרא כז): **ואיתקש אוכלין למנויין.** מה מנויין מעכבי אף אוכלים מעכבי [יח] שאם שחטו לטומאים ולערלים וחולה [ט] וזקן שאין יכולין לאכול כזית פסול ואפי' הן מנויין דהא לפי אכלו בהאי קרא כתיב לגבי [ז] מנויין: **וכי לא מקשי נמי.** וסברי טומא מת משלא קרבנותיו בדיעבד אית להו הך פירכא גופא דפרכינן לעיל אמילתייהו דמוקמינן [ה] מתניתין בכהן טומא שרץ אבל כהן טומא מת אין מרלה דהא מודה מיהא דלכתחילה אמר רחמנא טומא מת ידחה לשני וטומא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה: **ומה במקום כו' בעלים.** יחיד: **מיפיבי.** לזקני דרוס: **מפני שאמרו.** משנה היא בכילד לולין (פסחים דף פ:) שהגזיר ועושה פסח כו'. קס"ד [מז] האי טומאת הגוף בבעלים קאמר ולהכי נקט גזיר ועושה פסח דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן אבל עושה פסח אכילתו מעכבת וגזיר נמי כשנטמא במת שסתר גזירותו ולריך לחזור ולמנות כדכתיב (במדבר ט) וכי יטמא מת עליו וגו' ואין ראוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר ויביא תחילה קרבנות [כ] גזירות טומאתו שתי תורים ואשם וימנה את גזירתו ואחר כך יביא קרבנות גזירות טהרה וקתני אין הלין מרלה בדיעבד: **אלמא נטמאו כו'.** כלומר אם שלא קרבנו ושחטו וזרקו עליו לא נפטר מפסח שני: **הכי נמי.** דמרלה לין: **כגון שנטמא כהן בשרץ.** כדתנן טומא פסול ואוקימנא בשרץ ותנן גזיר ועושה פסח וה"ה לכל קרבנות יחיד. והא דנקט הכי משום סיפא נקט דבעי מיתני נטמא טומאת התהום הכי זה מרלה וכי גמירי היתר טומאת התהום בגזיר ועושה פסח גמירי לה בכילד לולין וטומאת התהום טומאת ספק והתם מפרש איזהו טומאת התהום כו' והילכתא גמירי לה דהותרה בגזיר ועושה פסח כדאמרי' בכילד לולין [פסחים דף פח.]: **לא אמרו.** דהותרה טומאת התהום בגזיר ועושה פסח אלא בטומאת המת בלבד: **מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ.** דלא הותרה ומק"ו לא אתיא שאין דנין מק"ו מהלכה [ט]: **טומאת התהום דזיבה.** כגון ראה בין השמשות ספק כולה מן היום או כולה מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה והוי לה כשתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות [י] והך טומאת התהום הוא דממעט משום דחמירא דיולאה עליו מגופו: **דבעי רמי בר חמא.** בכילד לולין [שם]: **כהן המרלה בקרבנותיהן.** גזיר ועושה פסח הותרה לו בטומאת התהום אם נטמא בה: **והא [יא] הכא בכהן אוקמא לה.** לריש"א דקתני אין הלין מרלה על טומאת הגוף ועלה קתני נטמא טומאת התהום הרי זה מרלה: **דרמי בר חמא פליג הוא.** אדזקני דרוס הוא מוקים לההיא בטומאת בעלים וסבירא [לג] דאין יחיד טמא מת משלא קרבנותיו דאכילת פסחים מעכב: **הא שמע.** תיובתא לרמי בר חמא: **ונשא אהרן.** בלין כתיב: **אם עון הקדשים.** פסול קרבנות ירלה בלין: אם

לפי אכלו למצוה ולעכובי לא [ח] והתניא [1]במכסת נפשות מלמד [א]שאין הפסח נשחט אלא למנוייו שחטו שלא למנוייו יכול יהא כעובר על המצוה [א] [ב]תלמוד לומר תכוסו הכתוב [ג]שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין זקני דרום לא מקשי וכי [ב] לא מקשי נמי [ג] מהא נמי אית להו פירכא ומה במקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן לכתחילה כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן לכתחילה כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה [ג] מיתיבי [ד] [ד]מפני שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת דם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף במאי אילימא בטומאת שרץ האמרת שוחטין וזורקין על טומאת [ה] שרץ אלא טומאת מת וקתני אין הציץ מרצה אלמא נטמאו בעלים במת אין משלחין קרבנותיהם לא אי דאיטמו בעלים במת ה"נ הכא במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ אי הכי אימא סיפא [ו]נטמא טומאת התהום הציץ מרצה הא תני רבי חייא [ה]לא [ד]אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד למת למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ לא למעוטי טומאת התהום דזיבה ואלא הא [ו]דבעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהם הותרה לו טומא' התהום או לא הותרה לו טומאת התהום תפשוט דטומאת התהום הותרה לו דהא הכא בכהן קיימינא דרמי בר חמא ודאי פליגי תא שמע [2]ונשא אהרן את עון הקדשי' [ז]וכי איזהו עון נושא

הכא נמי מייתי ק"ו ליפוק מהיקשא ועוד קשה היכי יליף טומא שרץ דיחיד בק"ו מטומא מת דיחיד הא טומא [יב] גופיה דיחיד יליף על ידי מתוך וכי האי גוונא חשיב בבנין אב בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נח.). דקאמר לן בדם כשר הואיל ולן כשר באימורין ודבר הלמד בבנין אב אינו חוזר ומלמד בקל וחומר וי"ל דבעיא היא באיזהו מקומן והכא אם [יג] נאמר דילפי' קאמר ועוד י"ל דהאי מתוך אינו בבנין אב דאי הוי בבנין אב א"כ יאכל ביחיד כבליעור: **זקני דרום לא מקשי.** וזקני דרוס תנאי הוו ופליגי אמתני' דתמיד נשחט (פסחים דף פח.) דתנן השוחט לעבלים ולטומאים פסול אי נמי סבירא להו כר' נתן ולית להו הא דקאמר הש"ס בכילד לולין (שם דף עח:) דמודה ר' נתן היכא דגברא לא חזי: **מפני שאמרו נזיר ועושה פסח.** אע"ג דפרש' זקני ד[ד] דרוס תנאי היא אפילו הכי [מז] דסיפא סמיך דטומאת טומאת התהוס מרלה (דכולי עלמא אית להון [מז] טומאת התהום מרלה) דהילכתא גמירי לה כדאיתא פרק כילד לולין (פסחים פ:) וכן ברייתא דר' חייא לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד דפריך מינה התם לרבי יוסי: **אלא בטומאת מת בבעלים [יז] וקתני אין הציץ מרצה.** וקשיא לזקני דרוס דאמרו אין אין למלוה: **לא למעוטי טומאת התהום דזיבה.** ולא"ת מ"מ קשיא ברייתא דר' חייא דלא אמרו טומאת התהוס אלא למת בלבד הא אימטי כהן טומאה ידועה לא מרלי ותירץ ה"ר חיים דמיירי במת בשביעי והוי כטומאת שרץ דשוחטין וזורקין ולא מרלי משום דמכפרין כמתכפרין והשתא חמיר בשביעי דלא מרלי וטמא מת בראשון מרלי והיינו טעמא דבשביעי יכול לעשות בטהרה על ידי שליח וחזי למיכל לאורתא אבל בראשון לא אפשר לתקנו ולעשותו בטהרה לכך בדיעבד כשר ומיירי ברייתא דר' חייא [יח] [בטומאת התהוס דאי איטמין] כהן בטומאת ודאי של שרץ או במת בשביעי שלו אינו מרלה ביחיד אפי' בדיעבד (שהרי אינו מרלה בליבור בתמיד) דהא מכפרין כמתכפרין וליבור בתמי' שרץ או בשביעי של מת לא עבדי בטומאה אלא שולחים קרבנותיהם על ידי טהורין כיון דחזו לאורתא אבל בטומאת התהוס מרלה כהן ביחיד אבל בבעלים לא מתוקמא ברייתא דר' חייא דכיון דשוחטין וזורקין על טמאי שרץ ושולחים קרבנותיהם ביד טהורים איזה רילוי לין שייך וגם טומאת התהוס נמי לא שריא להו למיעבד אינהו גופייהו כיון דשוחטין וזורקין עליהן ומלו למיעבד ע"י טהורין ועוד יש לפרש דמיירי בכהן שקיבל הדם בטומאת התהוס דמת שמרלה לכתחילה לזרוק ולא מהדרי' אטהורין אפי' איכא כהן טהור הא טומאה ידועה לא מרלה לכתחילה אלא מהדרינן אטהורין דטומאה דחויה היא בליבור [כ] וכי האי גוונא לריך לפרש בפרק כילד לולין (שם פח.) דבעי התם כהן המרלה בתמיד התרה לו טומאת התהוס או לא התרה ומאי קמיבעיא ליה הא קיימא לן במועדו אפי' בטומאה אלא אי יכול לזרוק בטומאה לכתחילה קמיבעיא ליה כדפרישית ואפי' איכא טהורין: **טומאת התהום דזיבה.** פ"ה כגון ראה בין השמשות של י"ג [יט] ספק כולה מן היום או מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה ויש כאן שתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות וקשה דבפרק כילד לולין (ג"ז שם) לא מלי משכח לרבי יוסי טומאת התהוס [כ] ולימא כי האי גוונא ורמה לי ברו"ך דבעינן שהספק לא יהא ודע עד לאחר שחיטה [כא] ואם אמרו לו לאחר שחיטה ראית בין השמשות סוף יום שלשה עשר הא בעינן טומאת [כב] התהוס שלא יהא אחד מכיר בסוף העולם לכך בעי התם בשלמא לרבנן משכחת לה דשחטו על זב בשביעי שלו דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואמ"כ ראה ומתר' אבל לר' יוסי דאמר מקלת היום ככולו ומכאן ולהבא מטמא ולא סתר מידי [היכי משכחת ליה] ורבינו הקשה לימא שראה לפני שחיטה ושחטו עליו וחזר הזב וראה שניה דסתר אפי' לר' יוסי ולריך למנות שבעה דזב תלוי בראיות ואיכא לא תחילת היום בטהרה ולא סוף היום ולדידי אתי שפיר דכיון דראה בלפרא מיד היה ספק אולי יראה עוד ביום [כג] והוי כעודע הספק קודם שחיטה ורבינו מתרץ בזה דכיון דראייה ראשונה אינה מטמאה במשא [זביס פ"א מ"א] א"כ מועיל לו מה ששחטו וזרקו עליו אע"ג דראייה שנייה מצטרפת לראשונה לחייבו מנין שבעה מכל מקום לעולם היה קרוי טמא שרץ בשעת עשיית הקרבן וגם אחר כן לא פקע שמו ולא ידי פסחו וקשה על פירושו [כד] משמעתין (כהן המרלה בליבור [כה] היא) וי"ל כגון שראה אחת בי"ג וטבל והעריב שמשו ושחט למחר הפסח ואחרי כן ראה שניה ומצטרפת ואין זה קרוי עודע הספק קודם שחיטה כיון שטהור גמור בשעת שחיטה ולא למימר אולי יראה לשני [כו] ימים ומצטרפין דלר' [כו] יוסי אינה מצטרפת לראשונה. ברו"ך:

א) פסחים פח. עח: ע"ש, ירושל' פסחים פ"ה ה"ג, **ב)** [פסחים סט יומא לט: נח: יבמות מ. שבועות יד. מנחות יט:] מכילתא בא פ"ג, **ד)** פסחים פ: תוס' פסחים פ"ו ה"ה, תו' נזיר פ"ר ה"ג, תו' מנחות פ"ק ה"ה, **ה)** מזל קנ: [פסחים פ: פח:] ירושל' פסחים פ"ד ה"ז וע' נזיר פ"ט ה"ב, **ו)** פסחים פ: ירושל' פסחים ונזיר שם, **ז)** פסחים טז: יומא ז. מנחות כה. ות"כ ויקרא נדבה פ"ד ה"ט, **ח)** פסחים סא., **ט)** נזיר נז., **י)** זבים פ"א מ"ו, **כ)** יומא ו ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא מקשי נמי מיהא אית כל"ל ומיבמ נמי נמסקן: **(ב)** רש"י ד"ה מפני וכו' קרבנות נזיר טמא שתי תורים: **(ג)** ד"ה דרמי וכו' וסכירא ליה דאין:

שינויי נוסחאות

א) המצוה וכשר כל"ל (ש"מ): **ב)** גר' ש"מ אמר רב אשי וכי לא מקשי נמי אית להו כו': **ג)** בכי"מ נוסף קשיא: **ד)** בכי"מ ת"ש מפני כו': **ה)** ל"ל טמא (גליון): **ו)** ולחולה ולזקן כל"ל (ש"מ): **ז)** ל"ל גבי (*ש"מ): **ח)** דמוקמי (רא"ש): **ט)** קס"ד דהאי אין הציץ מרצה על טומאת הגוף כו' (ש"מ): **י)** ל"ל דהא (ש"מ): **יא)** פליג' אדזקני דרום דהוא מוקים כל"ל (שמכ"י): **יב)** טמא מת (ש"מ): **יג)** אם תמצא לומר דילפי' כל"ל (ש"מ): **יד)** דזקני (שמכ"י): **טו)** תיבת אפריכא חיבו מוכן. וי"ל דר"ל איכולין לפרוך מסיפא (גל' קה"י בקיצור): **טז)** להו טומאת התהום דהילכתא כו' כל"ל (ש"מ). וכל"ק מוזק כל התיבות שבסוגרייס: **יז)** ל"ל דבעלים (ש"מ): **יח)** חייא בכהן בטומאת כו' ואינו מרצה ביחיד כו' כל"ל ול"ג התיבות שבסוגריס (ש"מ). ועי' פ"מ: **יט)** תיבות של י"ג נמחק (ש"מ. וכ"ה בד"ר). ועי' במפרשים שמקיימים הגירסא. וכ' אות כא: **כ)** התהום דזיבה (ש"מ): **כא)** שחיטה, ואפילו אמר לן לאחר שחיטה ראיתי בה"ש של י"ג הא בעינן כו' כל"ל (צ"ש) **כב)** ל"ל בטומאת (ש"מ): **כג)** ל"ל בו ביום (ש"מ): **כד)** פירושינו דשמעתין בכהן המרצה בצבור איירי וי"ל כו' מה שהקשה רבינו פרץ ז"ל דלא הוי דומיא דסיפא, לא קשיא דאין לחוש מן הדיוק אם יהיה סתר (דרש כלל) (הריטב"א) כשנמתרו למעוטי טומאת התהום דזיבה תעמיד אותו בבעלים, שזהו הדיוק אין לחוש אם [לא] יהיה דומיא דרישא. ז"ל בדיוק: **טומאת** התהום דזיבה. וזה לשון הרב רבינו פרץ ז"ל, פי' רש"י ז"ל כגון ראה בין השמשות כו' עד חב מטמא בראיות כביימים ושתים לטומאת שבעה כדאמרי' (מנילה דף ח.) שתים לטומאה ושלשה לקרבן, (דלעניין) כהן מקריב חייבי בשמעתין. וכ"כ לטומאת התהוס משמע דלבסוף נתברר הדבר וכתב"ג לא נתברר הדבר יותר מבתחילה בשעת טומאה. אלא ר"ל כדמפרש התם כגון בשביעי שלו ולאחר שהביא קרבנותיו של זיבות ראה ושתר דזהו טומאת התהוס שנתברר לבסוף, אבל בשעת שהביאו קרבנותיהן גזיר ועושה פסח לא היה יודע אם יראה יומים. ומיירי ע"כ בבעלים דאי בכהן לא היה נכנס בעזרה אם היה זב ואפילו בעל ג' ראיות דהא מתוסר הערב שמש וכ"ש בזב בעל שלש ראיות דהא מתוסר בפרה, וא"כ אפילו קודם שראה אין היה נכנס מתחלה לתקריב קרבנות בעזרה. והך דר' חייא לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת ודך דר' חייא מייירי בבעלים. ואל תתמה על זה דהא בלאו הכי נמי לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת [מעובכ] מלבלה קרבנותיו בשביל טומאת שרץ דבגזיר כתיב וכי יטמא מת עליו בפתע פתאום וכו' (במדבר ו, ט) [סותר] ומביא קרבן טומאה אבל בטומאת שרץ אינו סותר ומביא קרבן טומאה, וי"ל דטומאת שרץ דקאמר ר"ל כעין טומאת שרץ כגון טמא מת בשביעי שלו. ולא"ת והלא לא שייך (שביעי) [בבי] קרבן גזירות למימר] שאמטו עליו בשביעי שלו, שהרי הוא סותר כל גזירתו ואינו מביא קרבן תגלחתו עד שימנה כל גזירתו שלאחריה, [ד]ומביא קרבן טומאה ואח"כ מונה כל גזירתו בטהרה ומביא קרבן תגלחתו, [והרי] כבר עבר הרבה ימים דלא הוי שביעי שלו. וליכא למימר קרבן גזירתו דטומאה קאמר שמביא אשם ושתי תורים דקאמר אם הביא בשביעי שלו דאינו עסוק לאין ביום [אלא ביום] אמיר, הא ודאי ליתא דאין אכילתו מעכבת בקרבנות, מידי דהוה אשאר קרבנות שאין אכילה פוסלת רק בפסח וגזירות טהרה דגלי קרא. וגרלה דמשכחת בשביעי בגזיר כגון שנטמא לאחר (מלא שמונה גזירותיו) [מלאות ימי גזירותיו] ונטמא קודם הבאת קרבנותיו דאינו סותר אלא מונה ז' ימים (ונאכל) ומביא קרבן תגלחת דטהרתו בשמיני, ועל זה [אמר] אם הביא בשביעי דאין הלין מרלה ובעיא דטהרת בעלים בגזיר כמו בפסח (מהר"פ): **הכא** במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ. ולא"ת מאי מקשה לזקני דרום, אימא דאין הלין מרלה (דיעבד) [לכתחילה] קאמר, וכמו כן מרלה ביחיד דקאמרי זקני דרום [בדיעבד קאמרי, וי"ל] דמשמע ליה מדקאמר אין הלין מרלה אף בדיעבד קאמר כדנפקא לן לקמן (ע"ב) משון הקדשים ולא עון המקדשים: **אימא סיפא** כו'. ואי אמרת דרישא דמתניתין בנטמא בשרץ, היכי קאמר בסיפא נטמא (ש"מ). ועי' בס"ז, ק"ק, פ"מ, וח"כ. ובקר"ש גר' וקשה על פי' רש"י מהא דשמעתין בכהן המרצה איירי. ותיבת בצבור ט"ס הוא. ועש"ב: בה] נ"ל **בצבור דהא לא הותרה טומאת** שרץ. כן הוכיח בגליון בשם נ"ק. אבל בנ"ק ליתא. והכרש"ק מוחק מה שבסוגרייס: בו] נ"ל שני (צ"ק): בו] נ"ל ולר' (צ"ק ועו"ש). וכ"ה בד"ר). ועי' גל' קס"ר שמבחר זה. ובחזו"א ס"ג סק"ג כתב לפיוש דברי התוס' קשה לעמוד עליהם, עש"ב: בה] מבלן ולילך הוא קטע אחר בכ"י, אלא שבד' וילנא סברי דטייכי אהדדי, וע"ע בזה וגם בתוכן הדברים דלהלן אשיט ברוריס כ"ל:

שיטה מקובצת

מקום שנטמאו בעלים במת כו'. תימה דליו לנא מן הדין לריוש בגזון בשוף דיוק, מה בעלים לכתחלה לא מרלה אבל בדיעבד מרלה אף כהן בדיעבד מרלה, והשתא לא קשה מידי דהא דמרלה ביחיד דקאמרי דוקא קאמרי, וי"ל דלפי מה שפי' הר"מ (לעיל כב: ד"ה מקום) ניחא דפי' דלא בא משום יליפותא גמור כי אם לתמוך סברא דזקני דרוס, הילכך לא שייך למימר לא דיו ולא שום פירכא היון דאין זה אלא סתירה דבריס בעלמא (לשון מהר"פ): **במאי אילימא בטומאת** שרץ כו'. תימה היאך מתוקמא בטומאת שרץ הלא נזיר אינו (מעבכו)

סז א מיי' פ"ב מהל' קרבן פסח הלכה ח:

סח ב ג מיי' פ"ד שם הל"ב וס"ו שם הל"ב וס"ד מהל' איסוי מקדש הל' ו ז וס"ו מהל' מירות הלכה טז:

סט ד מיי' פ"ו מהל' מירות הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְאִם מֵעֵבֶר הַבַּיִת מִזִּיוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכֻסּוּ עַל הַשֶּׂה:
שמות יב, ד

2. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
שמות כח, לח

מוסף רש"י

הציץ מרצה על טומאת דם. ותגלגמנו כסרה ומוקר לשמוש יין ולטמא לממיס ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף. ואם (טמא) [נטמא] בעת הנאת קרבנותיו סותר את הכל: לא אמרו טומאת התהום אלא במת בלבד. אבל שאר טומאות ספק לא אותרו: כהן המרצה בקרבנותיהם. דמיר ושוחט פסח, הותרה לו טומאת התהוס. אם נטמא גופו בספק טומאה, וקרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה (פסחים פ:) **את** עון הקדשים. פסול הקרבן וכביר ונילה ואינו מכפר על האוכלין אותו טמא, דעון הקדשים כתיב ולא עון הכהנים (שם מז:). ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא. שהרי עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים, הא אינו מרלה אלא להכשיר הקרבן (שמות כח לח) **וכי** איזהו עון נושא. איזה פסול הוא המכשיר (פסחים מז:). איזה עון יעלרע בקרבן שיהא הלין מרלה עליו שיהא כשר (יומא ז.):

שיטה מקובצת (המשך)

כו' פי' בשרץ והא תנא ר' חייא מ' (הר"פ): **לאו** למעוטי טומאת התהום דשרץ. תימה מדלריך הפיפא דקיבי מנוף הבריתא דרבי חייא דקתני לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד, משמע דוקא בטומאת התהום אבל בטומאה ידועה לא מרלה, אלמא בטומאה בעלים במת אין הלין מרלה בדיעבד אבל בטומאה אחרת אם הלין מרלה בדיעבד אבל בטומאה אלא שולחים קרבנותיהם על ידי טהורין כיון דחזו לאורתא אבל בטומאת התהוס מרלה כהן ביחיד אבל בבעלים לא מתוקמא ברייתא דר' חייא דכיון דשוחטין וזורקין על טמאי שרץ ושולחים קרבנותיהם ביד טהורים איזה רילוי לין שייך וגם טומאת התהוס נמי לא שריא להו למיעבד אינהו גופייהו כיון דשוחטין וזורקין עליהן ומלו למיעבד ע"י טהורין ועוד יש לפרש דמיירי בכהן שקיבל הדם בטומאת התהוס דמת שמרלה לכתחילה לזרוק ולא מהדרי' אטהורין אפי' איכא כהן טהור הא טומאה ידועה לא מרלה לכתחילה אלא מהדרינן אטהורין דטומאה דחויה היא בליבור [כ] וכי האי גוונא לריך לפרש בפרק כילד לולין (שם פח.) דבעי התם כהן המרלה בתמיד התרה לו טומאת התהוס או לא התרה ומאי קמיבעיא ליה הא קיימא לן במועדו אפי' בטומאה אלא אי יכול לזרוק בטומאה לכתחילה קמיבעיא ליה כדפרישית ואפי' איכא טהורין: **טומאת התהום דזיבה.** פ"ה כגון ראה בין השמשות של י"ג [יט] ספק כולה מן היום או מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה ויש כאן שתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות וקשה דבפרק כילד לולין (ג"ז שם) לא מלי משכח לרבי יוסי טומאת התהוס [כ] ולימא כי האי גוונא ורמה לי ברו"ך דבעינן שהספק לא יהא ודע עד לאחר שחיטה [כא] ואם אמרו לו לאחר שחיטה ראית בין השמשות סוף יום שלשה עשר הא בעינן טומאת [כב] התהוס שלא יהא אחד מכיר בסוף העולם לכך בעי התם בשלמא לרבנן משכחת לה דשחטו על זב בשביעי שלו דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואמ"כ ראה ומתר' אבל לר' יוסי דאמר מקלת היום ככולו ומכאן ולהבא מטמא ולא סתר מידי [היכי משכחת ליה] ורבינו הקשה לימא שראה לפני שחיטה ושחטו עליו וחזר הזב וראה שניה דסתר אפי' לר' יוסי ולריך למנות שבעה דזב תלוי בראיות ואיכא לא תחילת היום בטהרה ולא סוף היום ולדידי אתי שפיר דכיון דראה בלפרא מיד היה ספק אולי יראה עוד ביום [כג] והוי כעודע הספק קודם שחיטה ורבינו מתרץ בזה דכיון דראייה ראשונה אינה מטמאה במשא [זביס פ"א מ"א] א"כ מועיל לו מה ששחטו וזרקו עליו אע"ג דראייה שנייה מצטרפת לראשונה לחייבו מנין שבעה מכל מקום לעולם היה קרוי טמא שרץ בשעת עשיית הקרבן וגם אחר כן לא פקע שמו ולא ידי פסחו וקשה על פירושו [כד] משמעתין (כהן המרלה בליבור [כה] היא) וי"ל כגון שראה אחת בי"ג וטבל והעריב שמשו ושחט למחר הפסח ואחרי כן ראה שניה ומצטרפת ואין זה קרוי עודע הספק קודם שחיטה כיון שטהור גמור בשעת שחיטה ולא למימר אולי יראה לשני [כו] ימים ומצטרפין דלר' [כו] יוסי אינה מצטרפת לראשונה. ברו"ך:

מה שהקשה רבינו פרץ ז"ל דלא הוי דומיא דסיפא, לא קשיא דאין לחוש מן הדיוק אם יהיה סתר (דרש כלל) (הריטב"א) כשנמתרו למעוטי טומאת התהום דזיבה תעמיד אותו בבעלים, שזהו הדיוק אין לחוש אם [לא] יהיה דומיא דרישא. ז"ל בדיוק: **טומאת** התהום דזיבה. וזה לשון הרב רבינו פרץ ז"ל, פי' רש"י ז"ל כגון ראה בין השמשות כו' עד חב מטמא בראיות כביימים ושתים לטומאת שבעה כדאמרי' (מנילה דף ח.) שתים לטומאה ושלשה לקרבן, (דלעניין) כהן מקריב חייבי בשמעתין. וכ"כ לטומאת התהוס משמע דלבסוף נתברר הדבר ובכתב"ג לא נתברר הדבר יותר מבתחילה בשעת טומאה. אלא ר"ל כדמפרש התם כגון בשביעי שלו ולאחר שהביא קרבנותיו של זיבות ראה ושתר דזהו טומאת התהוס שנתברר לבסוף, אבל בשעת שהביאו קרבנותיהן גזיר ועושה פסח לא היה יודע אם יראה יומים. ומיירי ע"כ בבעלים דאי בכהן לא היה נכנס בעזרה אם היה זב ואפילו בעל ג' ראיות דהא מתוסר הערב שמש וכ"ש בזב בעל שלש ראיות דהא מתוסר בפרה, וא"כ אפילו קודם שראה אין היה נכנס מתחלה לתקריב קרבנות בעזרה. והך דר' חייא לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת ודך דר' חייא מייירי בבעלים. ואל תתמה על זה דהא בלאו הכי נמי לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת [מעובכו] מלבלה קרבנותיו בשביל טומאת שרץ דבגזיר כתיב וכי יטמא מת עליו בפתע פתאום וכו' (במדבר ו, ט) [סותר] ומביא קרבן טומאה אבל בטומאת שרץ אינו סותר ומביא קרבן טומאה, וי"ל דטומאת שרץ דקאמר ר"ל כעין טומאת שרץ כגון טמא מת בשביעי שלו. ולא"ת והלא לא שייך (שביעי) [בבי] קרבן גזירות למימר] שאמטו עליו בשביעי שלו, שהרי הוא סותר כל גזירתו ואינו מביא קרבן תגלחתו עד שימנה כל גזירתו שלאחריה, [ד]ומביא קרבן טומאה ואח"כ מונה כל גזירתו בטהרה ומביא קרבן תגלחתו, [והרי] כבר עבר הרבה ימים דלא הוי שביעי שלו. וליכא למימר קרבן גזירתו דטומאה קאמר שמביא אשם ושתי תורים דקאמר אם הביא בשביעי שלו דאינו עסוק לאין ביום [אלא ביום] אמיר, הא ודאי ליתא דאין אכילתו מעכבת בקרבנות, מידי דהוה אשאר קרבנות שאין אכילה פוסלת רק בפסח וגזירות טהרה דגלי קרא. וגרלה דמשכחת בשביעי בגזיר כגון שנטמא לאחר (מלא שמונה גזירותיו) [מלאות ימי גזירותיו] ונטמא קודם הבאת קרבנותיו דאינו סותר אלא מונה ז' ימים (ונאכל) ומביא קרבן תגלחת דטהרתו בשמיני, ועל זה [אמר] אם הביא בשביעי דאין הלין מרלה ובעיא דטהרת בעלים בגזיר כמו בפסח (מהר"פ): **הכא** במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ. ולא"ת מאי מקשה לזקני דרום, אימא דאין הלין מרלה (דיעבד) [לכתחילה] קאמר, וכמו כן מרלה ביחיד דקאמרי זקני דרום [בדיעבד קאמרי, וי"ל] דמשמע ליה מדקאמר אין הלין מרלה אף בדיעבד קאמר כדנפקא לן לקמן (ע"ב) משון הקדשים ולא עון המקדשים: **אימא סיפא** כו'. ואי אמרת דרישא דמתניתין בנטמא בשרץ, היכי קאמר בסיפא נטמא (ש"מ). ועי' בס"ז, ק"ק, פ"מ, וח"כ. ובקר"ש גר' וקשה על פי' רש"י מהא דשמעתין בכהן המרצה איירי. ותיבת בצבור ט"ס הוא. ועש"ב: בה] נ"ל **בצבור דהא לא הותרה טומאת** שרץ. כן הוכיח בגליון בשם נ"ק. אבל בנ"ק ליתא דאין הלין מרלה. והכרש"ק מוחק מה שבסוגרייס: בו] נ"ל שני (צ"ק): בו] נ"ל ולר' (צ"ק ועו"ש). וכ"ה בד"ר). ועי' גל' קס"ר שמבחר זה. ובחזו"א ס"ג סק"ג כתב לפיוש דברי התוס' קשה לעמוד עליהם, עש"ב: בה] מבלן ולילך הוא קטע אחר בכ"י, אלא שבד' וילנא סברי דטייכי אהדדי, וע"ע בזה וגם בתוכן הדברים דלהלן אשיט ברוריס כ"ל: